

Odun Hammaddesi Üretim İşçilerinde Bazı Sağlık ve Güvenlik Verilerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma

*Selçuk GÜMÜŞ¹, Yılmaz TÜRK²

¹KTÜ Orman Fakültesi Orman İnşaatı, Geodezi ve Fotogrametri ABD, Trabzon

²DÜ Orman Fakültesi Orman İnşaatı, Jeodezi ve Fotogrametri ABD, Düzce

*Sorumlu yazar: sgumus@ktu.edu.tr

Geliş Tarihi: 24.10.2011

Özet

Ülkemizde ormancılık faaliyetleri genellikle fidanlık işleri, ağaçlandırma ve erozyon kontrol işleri, odun hammaddesi üretim faaliyetleri, yol yapım faaliyetleri, orman koruma ile orman bakım işlerinden oluşmaktadır. Ormancılık operasyonlarında çalışan işçilerin iş veriminin iyileştirilebilmesi için mevcut durumun bilimsel veriler ve yöntemlerle tespit edilmesi gerekmektedir. Ormancılık üretim işlerinde iş kazaları ve sağlık problemlerinin meydana gelmesine rağmen, bu konular hakkında yeteri kadar istatistik veriler bulunmamaktadır.

Bu çalışmada orman üretim işçilerinin çalışma koşulları incelenmiş ve anket çalışması yapılarak başlıca sağlık ve iş güvenliği sorunları tespit edilmiştir. Anketlerde orman üretim işçilerinin güvenlik ve sağlık şartları, mesleki memnuniyet hakkında bilgiler sorulmuştur. Anketler Adana, Artvin ve İzmir illerindeki toplam 140 üretim işçisi üzerinde yapılmıştır. Ayrıca elde edilen bazı verilere istatistik analizler uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda; ankete katılan işçilerin tamamının erkek, büyük bir çoğunluğunun tecrübeli ve sağlık problemi yaşadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, işçilerin çok az bir bölümünün mesleki eğitim aldığı, koruyucu elbise ve ekipman kullandığı belirlenmiştir. Ayrıca işçiler ücretlerinden memnun olmadıkları, işlerinin zor ve tehlikeli olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İş güvenliği, işçi sağlığı, orman üretim işçileri, ormancılıkta üretim

Investigation to Determine Data of Some Safety and Health Conditions of Forest Logging Workers

Abstract

Forestry operations generally comprise nursery works, plantation and erosion control works, wood production activity, road building, forest conservation, and forest maintenance in Turkey. Present situation of forestry operations should determine for job efficiency improve with scientific data and method. There are not sufficiently statistics on these topics despite the occurrence of accidents and health problems caused by forest logging worker.

This study, the safety and health conditions of forest logging workers were surveyed, as there are currently no statistics on these topics despite the occurrence of accidents and health problems caused by forest logging workers. We used a questionnaire that inquired about safety and health conditions, and job satisfaction of logging workers. Total 140 forest logging workers were conducted a survey in Adana, Artvin, and İzmir Regions. Besides, some data were done statistical analysis.

As a result of research, sexes of all of workers were male and most of workers had experiment and health problems that these were confirmed. Furthermore, most of workers did not have vocational education and use personal protective equipment. With respect to job satisfaction, 49,3% of the respondents were dissatisfied with their job mainly because of the low salary and heavy and dangerous work.

Key Words: Work safety, workers health, logging workers, logging

Giriş

Orman işleri, ana yerleşim merkezlerinden uzakta, doğal koşullarda, sarp ve engebeli alanlarda, değişik iklim, bitki örtüsü ve arazi koşulları etkisinde gerçekleştirilmektedir. Orman işçiliği genel olarak ele alındığında yüksek enerji tüketimi, statik çalışma yoğunluğu, ağır yüklerin kaldırılması ve taşınması, eğilme, diz çökme ve kalkma hareketlerinin sıkça tekrarlanması;

ekstrem sıcaklık, yüksek rutubet, rüzgâr, kar ve yağmur gibi iklim faktörlerine açık olması; konaklama gerektirmesi ve gündüz saatlerinde çalışma zorunluluğu; gürültü, vibrasyon, gaz ve toz gibi olumsuz etkileri; merkezi sinir sistemi, iskelet sistemi, dolaşım sistemi gibi insanda ortaya çıkan sağlık sorunları ve vücudun potansiyel olarak bütün organlarına yönelik her an kaza riskleri,

orman işlerini ağır işler arasına sokmaktadır (DPT, 2001; Enez ve ark., 2003).

Orman işlerinde çalışılan objenin doğaya bağlı olması iş gücünün oraya taşınmasını zorunlu kılar. Açıkta, hava hallerinin etkisi altında, çoğunlukla dağlık bölgelerde olan orman işleri ağır ve tehlikelidir (Acar ve Eker, 2001). “Uluslararası Çalışma Örgütü” nün yaptığı sınıflamaya göre orman işçiliği, ağır iş grubuna giren işlerdendir (ILO, 1998). Ormancılığın en ağır ve en riskli işleri üretim işleridir. Odun hammaddesi üretim işleri; kesme, devirme, dallardan temizleme, uç alma, kabuk soyma, tomruklama, sınıflandırma, bölmeden çıkarma, yükleme ve taşıma işlerini kapsar.

Odun hammaddesi üretim faaliyetleri içerisinde ise en fazla kazanın sırasıyla ağaç kesimi ve bölmeden çıkarma işlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca orman ürünlerinin taşınmasında yaşanan kazalar da, sektörde ortaya çıkan iş kazalarında önemli bir yer oluşturmaktadır (Gökbayrak, 2005).

Kaza, birden bire dış bir etki ile ve arzu edilmeden meydana gelen insan ve işletme araçlarına zarar veren beklenmedik olaylara denir (Acar, 1998). Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) 2010 yılı İstatistik Yıllığı verilerine göre, ormancılık ve tomruk üretimi faaliyetlerinde, toplam 96 iş kazası meydana gelmiş olup kazazedelerin yalnızca 9'u kadın, kalan 87'si ise erkek işçilerden oluşmaktadır. İş kazaları sonucu sürekli iş göremez duruma gelenlerin sayısı 3 ve ölümlerin sayısı ise 5 olup bu işçilerin hepsi erkektir. Bu durum kadınların daha dikkatli ya da becerikli olmalarından çok erkeklerin riskli ve zor işlerde çalışmasından kaynaklanmaktadır (SSK, 2010).

Ülkemizde orman işlerinin 6831 sayılı orman kanununun 40. maddesi gereğince, en yakın orman köylerinden temin edilen köylülere ya da orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine yaptırılması gerekmektedir. Ancak yapılacak işe civardaki orman köylülerinin ya da kooperatiflerin iş gücünün yeterli olmaması, işi istememeleri ya da aşırı fiyat istemeleri durumunda diğer köylerdeki köylüler ve orman kooperatiflerine yaptırılabilir. Bu durum orman işçilerinin önceden eğitimden geçirilerek kalifiye hale getirilmesi olanağını azaltmaktadır. Orman işçileri genel olarak

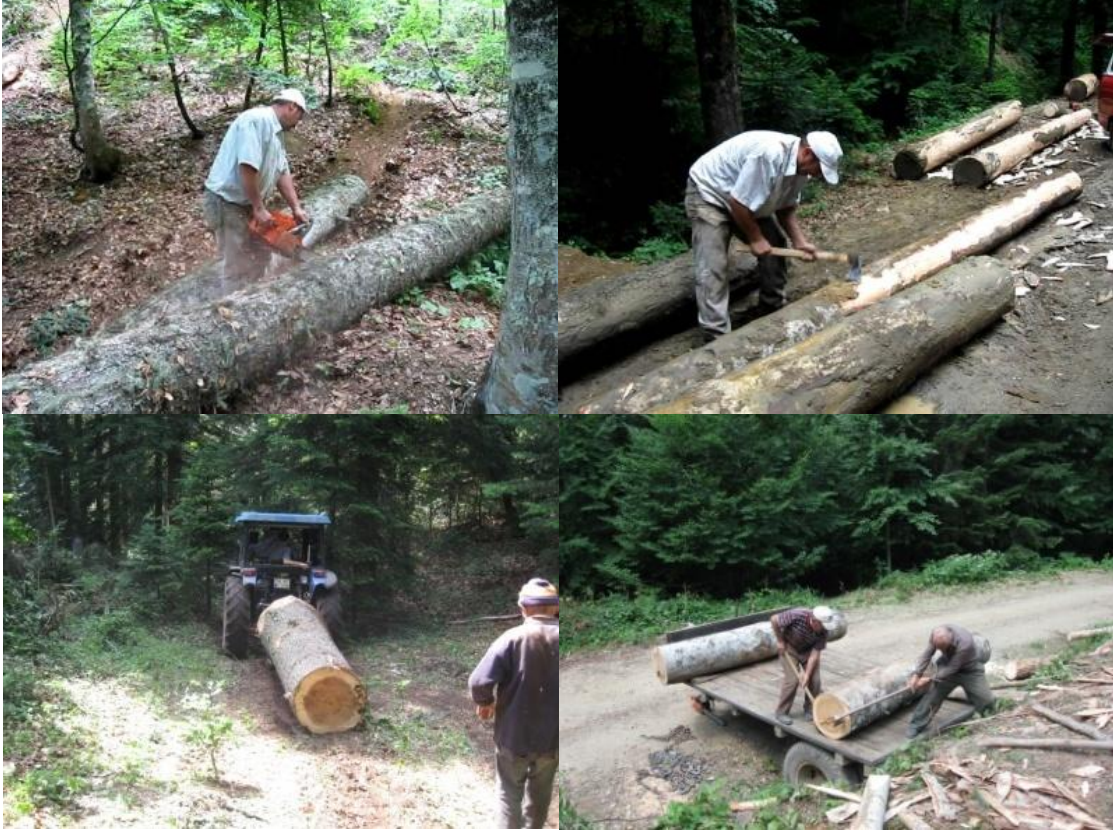
deneme yanılma yoluyla yaptıkları işi öğrenen ve tecrübe kazanan kişilerdir. Bu da işçilerde iş sağlığının ve güvenliğinin olumsuz yönde etkilenmesi ve kaza riskinin artmasına neden olmaktadır (Acar, 1998; Acar ve Ünver, 2008). Acar ve Eroğlu (2001) yaptıkları çalışmada, orman işçilerinin eğitim seviyelerinin alt düzeyde olmasının, iş veriminde azalma ve servette kayıplar oluşturduğunu, iş kazası oranının arttığını ve buna bağlı olarak da yaralanma ve ölümlerin meydana geldiğini vurgulamıştır.

Bu çalışmada, odun hammaddesi üretim faaliyetlerinde çalışan işçilerin işçi sağlığı ve iş güvenliği durumları incelenmiştir. Belirlenen işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan anketler yaz üretim sezonunda, Adana (64 işçi), Artvin (40 işçi) ve İzmir (36 işçi) illerinde, odun hammaddesi üretim işlerinde çalışan toplam 140 işçiye uygulanmıştır. Bu illerde üretim her yıl düzenli bir şekilde gerçekleşmektedir. Şekil 1'de çalışmaya konu olan orman üretim işçilerinin arazide çalışma esnasındaki fotoğrafları gösterilmektedir.

Adana, Artvin ve İzmir illerinde gerçekleştirilen bu çalışmada, odun hammaddesi üretiminde çalışan işçilerin sağlık problemleri ve iş güvenliği sorunlarının belirlenmesi amacıyla, öncelikle işçilere yöneltilecek anket soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu ve çalışma alanı tanıtım bilgileri, ergonomik kontrol listesi, orman işçilerinde işçi sağlığı, iş kazası riskleri ve iş güvenliği ana başlıkları altında toplam 29 adet sorudan oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken, soruların açık ve net olmasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan anketin doldurulması yüz yüze görüşme metoduyla doğrudan cevaplar alınarak yapılmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen verilerin istatistik analizleri SPSS 13.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. İşçi sağlığını ve iş güvenliğini etkileyen faktörlerin tespit edilebilmesi amacıyla Ki-kare (χ^2) testi uygulanmıştır.

Şekil 1. Odun hammaddesi üretim işleri esnasında çalışan işçilerden görünüm

Bulgular ve Tartışma

Odun hammaddesi üretim işçilerine ait genel bilgilere ilişkin bulgular ve tartışma

Adana, Artvin ve İzmir illerinde odun hammaddesi üretiminde çalışan işçilerinin işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının tespit edilmesi amacıyla, toplam 140 işçi ile anket çalışmaları yapılmış ve yapılan anketlerden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. İşçilerin sosyal durumlarına ve bazı alışkanlıklarına ilişkin genel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Anket sonuçları sayısal olarak belirtilmiş daha sonra yüzde (%) olarak açıklanmıştır. Tablo 1 incelendiğinde, anketin uygulandığı 140 odun hammaddesi üretiminde çalışan işçilerin tamamının erkek olduğu, 18-30 yaş grubu %5.7, 31- 40 yaş grubu %30.7, 41-50 yaş grubu %51.4 ve yaşı

50'den büyük olanların ise %12.2 olduğu tespit edilmiş olup, işçilerin çoğunluğunun orta yaşlı işçilerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu çalışmada olduğu gibi diğer yapılan çalışmalarda da işçilerin büyük çoğunluğunun orta yaşlı işçilerden oluştuğu belirlenmiştir (Acar ve ark., 1997; Acar ve ark., 1999; Acar ve ark., 2001). Ancak, Enez ve ark. (2008) yapmış oldukları çalışmada genç işçilerle orta yaşlı işçilerin oranlarını eşit bulmuştur. Bahsi geçen çalışmanın farklı olması çalışmanın yapıldığı alanının diğer çalışma alanlarıyla farklı olmasından dolayı olabilir. Görüşme yapılan orman işçilerinin %85.7'si evlidir. En fazla çocuk oranının %65.7 ile 1-3 çocuk sayısı grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 1. İşçilere ait genel bilgiler

Gruplar	Kategori	İşçi Sayı	%	
Cinsiyet	Bayan	0	0	
	Erkek	140	100	
Medeni Durum	Evli	120	85.7	
	Bekâr	18	12.9	
	Dul	2	1.4	
Yaş Grupları	18-30	8	5.7	
	31-40	43	30.7	
	41-50	72	51.4	
	50<	17	12.2	
Çocuk Sahipliği	1-3	92	65.7	
	4-5	25	17.9	
	5<	2	1.4	
	Yok	21	15.0	
Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	8	5.7	
	İlkokul	47	33.6	
	Ortaokul	53	37.9	
	Lise	32	22.8	
Çalışma Süreleri (Yıl)	=<10	31	22.1	
	>10	109	77.9	
Alışkanlıklar	Çay	İçmeyenler	1	0.7
		Az içenler	36	25.7
		Çok sık içenler	103	73.6
	Sigara	Kullanmayanlar	59	42.1
		Kullananlar	81	57.9
	Alkol	Kullanmayanlar	71	50.7
		Bağımlı	0	0.0
		Bazı zamanlarda kullananlar	69	49.3

İşçilerin eğitim durumları incelendiğinde, %5.7'sinin okur-yazar olmadığı, %33.6'sının ilkokul, %37.9'unun ortaokul ve %22.8'inin ise lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Ortaokul ve lise mezunu olan işçilerin 0-10 yıl çalışanların içerisinde yer alan genç işçilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu durum 0-10 yıl çalışanların sayısının az olması nedeniyle genel olarak işçilerin eğitim seviyelerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, 0-10 yıldır çalışanların %22.1 ve 10 yıldan fazla çalışanların ise %77.9 oranında olduğu tespit edilmiştir. İşçilerin çoğunluğunun 10 yıldan fazla çalışan tecrübeli işçilerden oluştuğu görülmüştür. Ankete katılan işçilerin %59.9'u sigara kullanmaktadır. Alkol kullanmayanların oranı %50.7 olup, bazı zamanlarda kullananların oranı %49.3 olarak tespit edilmiştir. Çalışanların %99.3'ünde çay alışkanlığı vardır.

Oduun hammaddesi üretim işçilerinin sağlık, güvenlik ve çalışma koşullarına ilişkin bulgular ve tartışma

Anket sonucunda elde edilen veriler yardımıyla, işçilere ilişkin sağlık, güvenlik ve çalışma koşullarına ait bilgiler aşağıda açıklanmıştır. İşçilerin sağlık durumlarının tespiti yönelik elde edilen veriler Tablo 2'de incelendiğinde işçilerden %75.7'sinde sağlık problemi olduğu tespit edilmiş, bu sağlık probleminin büyük bir oranının yorgunluk ve halsizlik olduğu belirlenmiştir. Çalışma süresince hastalığa maruz kalanların oranı %64.3 olarak bulunmuştur. Sağlık probleminin işe ara vermeye neden olup olmadığına işçilerin %53.9'u "evet" cevabını vermiştir. İşçilerin %77.9'unun bel ağrılarında şikâyetçi olduğu, %43.6'sı sert omuz veya kürek kemiği ağrılarında sahip olduğu, %9.3'ü ise varis veya damar rahatsızlığına sahip olduğu belirlenmiştir. İşçilerden %54.3'ünün hareketlerini

kısıtlayıcı bir rahatsızlığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca işçilerinin %29.3'nün duyu

organ, %10.7'si ortopedik ve %49.3'ünün ise psikolojik rahatsızlığı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Orman üretim işçilerinin sağlık problemlerinin işçi sayısına göre dağılımı

Gruplar	Kategori	İşçi Sayı	%
Herhangi bir sağlık probleminiz var mı?	Evet	106	75.7
	Hayır	34	24.3
Çalışma süresince herhangi bir hastalığa maruz kaldınız mı?	Evet	90	64.3
	Hayır	50	35.7
Sağlık probleminden dolayı işe ara verdiğinizizi hatırlıyor musunuz?	Evet	74	52.9
	Hayır	66	47.1
Bel ağrılarınızdan şikâyetçi misiniz?	Evet	109	77.9
	Hayır	31	22.1
Sert omuz veya kürek kemiği ağrılarınızdan şikâyetçi misiniz?	Evet	61	43.6
	Hayır	79	56.4
Varis veya damar rahatsızlığınız var mı?	Evet	13	9.3
	Hayır	127	80.7
Hareketlerinizi kısıtlayıcı bir rahatsızlığınız var mı?	Evet	76	54.3
	Hayır	64	45.7
Duyu organlarınızda bir rahatsızlık var mı?	Evet	41	29.3
	Hayır	99	70.7
Ortopedik rahatsızlığınız var mı?	Evet	15	10.7
	Hayır	125	89.3
Psikolojik rahatsızlık hissediyor musunuz (yorgunluk hissi, baş ağrısı, halsizlik hissi vb.)?	Evet	69	49.3
	Hayır	71	50.7

Tablo 3 incelendiğinde, işçilere “Odun hammaddesi üretim faaliyeti sırasında herhangi bir iş kazası yaşadınız mı?” sorusu sorulmuş ve %35'i “evet” demiştir. İş kazası geçiren işçilerin %58.1'inin kazanın vücutta tahribat yaptığı organın ayak ve ayak parmaklarının olduğu, bunu %22.6 oranı ile el ve el parmaklarının takip ettiği belirlenmiştir. Kaza sonucu vücutta bıraktığı yaralanmaların %69'unu ezilme-burkulma, %13.8'ini bel-boyun fitiği, %10.3'ünü diğer yaralanmalar ve %6.9'unu kırılma oluşturmaktadır.

İşçilerin iş sırasında %14.3'ünün işçi kıyafeti, %67.9'u günlük kıyafet ve %12.1 özel kıyafet giydikleri tespit edilmiştir. İşçilere “İş esnasında koruyucu ekipman kullanıyor musunuz?” sorusuna %17.1'i “evet” cevabını vermiştir. Bu oranlardan anlaşılacağı üzere işçilerin çoğu iş kazası geçirme riski yüksek olmasına rağmen koruyucu elbise giymemekte ve koruyucu ekipman kullanmamaktadır.

Odun hammaddesi üretiminde çalışan işçilerin düşük bir oranı (%7.9) ormancılık üretim işleri üzerine mesleki eğitim aldığını belirtmiştir. Bu sonuç, orman işçilerinin genel olarak deneme yanılma yoluyla yaptıkları işi öğrenen ve tecrübe kazanan kişiler olduğunu doğrular niteliktedir. Ayrıca bu durum işçilerde işçi sağlığının ve iş güvenliğinin olumsuz yönde etkilenmesi ve kaza riskinin artmasına neden olmaktadır.

Çalışanlar %74.3 oranında bir sosyal güvenceye sahip olduğunu belirtirken, %25.7'si ise herhangi bir sosyal güvencesi olmadığını belirtmiştir. Ormancılıkta odun hammaddesi üretiminde çalışan işçilerin herhangi bir sosyal güvencesi olmadığı bilinmektedir (Acar ve ark., 2001; Şentürk ve Acar, 1997; Acar ve Eroğlu, 2001, Enez ve ark., 2003; Enez ve ark., 2008). Ancak, bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak işçilerin çoğunun (%74.3) bir sosyal güvenceye sahip oldukları bulunmuştur. Bununla birlikte işçilerin %55.7'sinin herhangi bir işçi sendikasına kayıtlı olmadığı belirlenmiştir. İşçilerden %72.1'i kendi işlerini ağır iş olarak değerlendirmiştir. Elde

edilen bulgular ILO tarafından yapılan değerlendirmeyi doğrulamaktadır. İşçilerin %69.3'ü evde, %25.7'si barakada ve %5'i karavanda konakladığını belirtmiştir.

Tablo 3. Orman üretim işçilerine iş güvenliği konularında sorulan sorulara verilen cevapların işçi sayısına göre dağılımı

Gruplar	Kategori	İşçi Sayı	%
Odun hammaddesi üretim faaliyeti sırasında herhangi bir iş kazası yaşadınız mı?	Evet	49	35.0
	Hayır	91	65.0
Kazanın vücutta tahribat yaptığı organlar	Ayak-Parmak	18	58.1
	El-Parmak	7	22.6
	Bel	2	6.5
	Boyun	1	3.2
	Kulak	3	9.6
Kazanın vücutta bıraktığı yaralanmalar	Ezilme-Burkulma	20	69.0
	Kırılma	2	6.9
	Bel-Boyun fitiği	4	13.8
	Diğer yaralanmalar	3	10.3
İş sırasında giyim tarzınız nasıldır?	İşçi kıyafeti	20	14.3
	Günlük kıyafet	95	67.9
	Özel kıyafet	17	12.1
	Diğer	8	5.7
İş esnasında koruyucu ekipman kullanıyor musunuz?	Evet	24	17.1
	Hayır	116	82.9
Mesleki eğitim aldınız mı?	Evet	11	7.9
	Hayır	129	92.1
Herhangi bir sigortanız var mı?	Evet	104	74.3
	Hayır	36	25.7
Herhangi bir işçi sendikasına kayıtlı mısınız?	Evet	78	55.7
	Hayır	62	44.3
Sizce işiniz ağır mı? (güç mü?)	Evet	101	72.1
	Hayır	39	27.9
Nerede konaklıyorsunuz?	Barakada	36	25.7
	Karavanda	7	5.0
	Evde	97	69.3

İşçilerin %49.3'ü mesleğinden memnun olmadığını, memnuniyetsizliğin ise ücretlerinin düşük ve işlerinin zor olmasından dolayı olduğunu belirtmişlerdir. İşçilerin %54.3'ünün gelirlerinden memnun olmadığı belirlenmiş olup, %38.6 oranıyla başka bir işle uğraştığı ortaya konulmuştur.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğini etkileyen faktörlerin tespit edilebilmesi amacıyla Ki-kare testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Buna göre; varis ya da damar rahatsızlığı hissedenerle sigara alışkanlığı olanlar arasında ve iş kazası geçirme durumu ile psikolojik rahatsızlık hissedener arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik rahatsızlık hissedenerle gelir durumu memnuniyeti, yaş grubu ve tecrübe durumu arasında %95

güven düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde; kaza geçiren işçilerin psikolojik rahatsızlıkları olduğu, bununda odun hammaddesi üretim işlerinin tehlikeli olması ve işçilerin her an kazayla karşı karşıya kalma korkusundan dolayı olabileceği düşünülebilir.

İstatistik analiz sonucunda psikolojik rahatsızlığa sahip olanların geçim sıkıntısı çektiği ve gelirlerinden memnun olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca sonuçlarda psikolojik sorunu olanlarla 2. yaş grubunda (31-40) olanlar arasında ilişki olduğu, psikolojik sorunu olmayanlarla 1. yaş grubunda (18-30) olanlar arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni odun hammaddesi üretim işlerinin ağır olması nedeniyle işçilerin ilerleyen yaşlarda iş gücü yetersizliği ve

bakmakla yükümlü olduğu kişi sayının artması olabilir.

Tablo 4. Gruplara göre Ki-kare testi sonuçları

Gruplar	Ki-kare Değeri	P
İş kazası geçirme durumu – İşçilerin giyim tarzları	7.212	0.065
İş kazası geçirme durumu– İşçilerin eğitim durumları	6.242	0.100
İş kazası geçirme durumu – Mesleki eğitim durumu	-	0.745
İş kazası geçirme durumu – Yaş grubu	4.931	0.177
İş kazası geçirme durumu – Tecrübe durumu	0.830	0.362
İş kazası geçirme durumu – Psikolojik rahatsızlık	13.289	0.000
Varis ya da damar rahatsızlığı – Sigara alışkanlığı	4.472	0.034
Varis ya da damar rahatsızlığı – Alkol alışkanlığı	2.322	0.128
Psikolojik rahatsızlık – Sigara alışkanlığı	0.214	0.644
Psikolojik rahatsızlık – Alkol alışkanlığı	0.634	0.426
Psikolojik rahatsızlık – Evlilik durumu	0.142	0.931
Psikolojik rahatsızlık – Gelir durumu memnuniyeti	3.990	0.046
Psikolojik rahatsızlık – Çocuk sayısı	0.583	0.747
Psikolojik rahatsızlık – Sosyal güvence	0.113	0.737
Psikolojik rahatsızlık – Yaş grubu	7.797	0.050
Psikolojik rahatsızlık – Tecrübe durumu	14.179	0.000

Psikolojik rahatsızlık hissedenlerle evlilik durumu, çocuk sayısı, sosyal güvence, sigara ve alkol alışkanlığı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca varis ya da damar rahatsızlığı hissedenlerle alkol alışkanlığı olanlar arasında, işçilerin eğitim durumlarıyla iş kazası geçiren işçiler arasında, mesleki eğitim alan işçilerle iş kazası geçiren işçiler arasında, tecrübe durumuyla iş kazası geçiren işçiler arasında, yaş grubuyla iş kazası geçiren işçiler arasında ve işçilerin giyim tarzlarıyla iş kazası geçiren

işçiler arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma sonucunda, anketin uygulandığı 140 işçinin %49.3'ünün mesleğinden memnun olmadığı, memnuniyetsizliğin ise ücretlerinin düşük ve işlerinin zor olmasından dolayı olduğu tespit edilmiştir. İşçilerin %75.7'sinin sağlık problemi yaşadığı, sağlık problemlerinin büyük bir oranının yorgunluk ve halsizlik olduğu, çalışma süresince hastalığa maruz kalanların oranının %64.3 olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber işçilerin %35'i odun hammaddesi üretim faaliyeti sırasında iş kazası geçirdiği, iş kazası geçiren işçilerin %58.1 vücutta tahribat yaptığı organın ayak ve ayak parmaklarının olduğu, bunu %22.6 oranıyla el ve el parmaklarının izlediği, işçilerin büyük bir çoğunluğunun koruyucu elbise giymediği ve koruyucu ekipman kullanmadığı, işçilerin çok az bir oranı (%7.9) ormancılıkta odun hammaddesi üretim işleri üzerine mesleki eğitim aldığı ve sosyal güvenceye sahip olanların %74.3 oranında olduğu sonucuna varılmıştır. Ki-kare testi sonucunda, varis ya da damar rahatsızlığı hissedenlerle sigara alışkanlığı olanlar arasında ve psikolojik rahatsızlık hissedenlerle iş kazası geçirenler arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, psikolojik rahatsızlık üzerine, gelir durumu memnuniyetinin, yaş grubunun ve iş tecrübe durumunun %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Çalışma sonuçlarında; iş kazası geçirenlerle mesleki eğitim alanlar arasında her hangi bir ilişki çıkmamasına rağmen, ağır iş grubuna giren odun hammaddesi üretim işlerinde eğitilmiş işçilerin çalıştırılması iş kazası, meslek hastalıkları riskini azaltacak ve iş verimini artıracaktır. Orman işleri sosyal, ekonomik ve ergonomik açıdan cazip hale getirilerek, kalifiye işçilerin temini sağlanmalıdır. Bunların gerçekleşmesi orman kanununun ormancılık sektöründeki tüm çalışma alanları ve çalışma koşullarına göre yeniden yapılandırılmasıyla mümkün olabilir. Bu yapılandırma, profesyonel orman işçiliğini oluşturacak düzenlemeleri içermelidir.

Çalışmada psikolojik rahatsızlığın gelir düzeyi memnuniyetiyle ilişkili olması, ormancılık faaliyetlerinde çalışan orman işçilerinin ödeneklerinin artırılmasını ve hayat standartlarının yükseltilmesini gerektirmektedir.

Varis ya da damar rahatsızlığı hissedilenlerle sigara alışkanlığı olanlar arasında ilişki olması nedeniyle, sigara alışkanlığının yol açtığı diğer rahatsızlıkların işçilere anlatılması ve sigara alışkanlığını bırakanların işveren tarafından ödüllendirilmesi gerekmektedir.

Kaza geçirmede psikolojik rahatsızlıkların etkili olması nedeniyle, orman işçilerinde düzenli aralıklarla sağlık tarama yapılması ve önlemlerin alınması gerekmektedir.

Söz konusu işçilerin büyük bir çoğunluğunda koruyucu elbise ve ekipman bulunmamaktadır. Bu nedenle orman işlerinde çalışan işçilere, kaza ve yaralanmaların şiddetini hafifletmek amacıyla uygun ve kullanılabilir koruyucu elbise ve ekipman temin edilmelidir. Ayrıca ormancılık faaliyetlerinde mevcut olarak kullanılan araç, gereç, ekipman ve makineler ileri teknolojiye göre yenilenmelidir.

Ormancılık işleri sırasında çalışma ortamı için olası fiziksel, kimyasal ve biyolojik riskler iş öncesinde tespit edilmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır. Orman işçilerinin çalışma alanına ulaşımı, konaklaması, beslenmesi ve iş sırasındaki çalışma koşulları güvenli ve ergonomik olacak şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca çalışma alanında kaza riskine karşılık tam donanımlı bir ilk yardım çantası bulundurulmalıdır.

Teşekkür

Anket çalışmalarında yardımlarını aldığımız Orman Mühendisleri Aslıhan OCAK, Necip ALTUNSAVAR, Erdal YÜCE ve Cankat TOPDEMİR'e teşekkür ederiz.

Kaynaklar

Acar, H.H., 1998. Ormancılık İş Bilgisi, K.T.Ü. Orman Fakültesi, Ders Teksirleri, s. 61, Trabzon.

Acar, H.H. ve Şentürk, N, 1997. Yusufeli ve İskenderun Yöresindeki Orman İşçilerinde İşçi Sağlığı Üzerine Bir Araştırma, İstanbul

Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 47, Sayı 2, s.95-109, İstanbul.

Acar, H.H, Şentürk, N, 1999. Artvin Yöresindeki Orman İşçilerinde İşçi Sağlığı Üzerine Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 49, Sayı 1, s.25-38, İstanbul.

Acar, H.H. ve Eker, M., 2001. Orman Fidanlık ve Depo İşçilerinde Ergonomik Açıdan Antropometrik Özelliklerin Araştırılması, Dokuz Eylül Üniversitesi, 8. Ergonomi Kongresi, 25-26 Ekim 2001, İzmir, Bildiriler Kitabı, 229-238.

Acar H.H. ve Eroğlu, H, 2001. Ormancılıkta Odun Üretimi ve Fidanlık-Ağaçlandırma İşçilerindeki Sağlık Sorunları Üzerine Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi, 8. Ergonomi Kongresi, 25-26 Ekim 2001, İzmir, Bildiriler Kitabı, 9-14.

Acar, H.H, Eker, M., Topalak, Ö., 2001. Orman İşçiliğinde Ergonomik Yaklaşımlar ve Sendikalaşma 8. Ulusal Ergonomi Kongresi, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, 25-26 Ekim, s.318-324, İzmir.

Acar, H.H. ve Ünver, S., 2008. Ormancılıkta İşçi Sağlığı Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Örneği, 14. Ulusal Ergonomi Kongresi, Trabzon, 435.

DPT, 2001. Ormancılık, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara.

Enez, K., Acar, H.H., Eker, M., 2003. Legal and Technical Perspective on Forest Harvesting Workmanship in Turkish Forestry, XXXI. International Forestry Students Symposium, 1-15 September 2003, İstanbul, 126-133.

Enez, K., Engür, M.O. ve Acar, H.H., 2008. Ormancılıkta Üretim İşçilerine Ait Çalışma Koşullarının Ergonomik Kontrol Listeleriyle Değerlendirilmesi, 14. Ulusal Ergonomi Kongresi, Trabzon, 454.

Gökbayrak, Ş., 2005. Orman İşçilerinin Çalışma Koşullarından Kaynaklı Risk Faktörleri Üzerine Bir İnceleme, Çalışma Ortamı Dergisi, Sayı: 78, Ocak-Şubat 2005.

ILO, 1998. Safety and Health in Forestry Work, ILO Publications, CH-1211 Geneva 22, Switzerland.

SSK, 2010. Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı İstatistik Yıllığı, Ankara.

Şentürk, N. ve Acar, H.H., 1997. Orman İşçiliği ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Durumu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 47, Sayı 1-2-3-4, s.39-47, İstanbul.